

SPECIFIČNOST FINANCIRANJA IZBORNIH PROMIDŽBI POLITIČKIH STRANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

dr. sc. Aljoša Šestanović, CFA, Vlatko Vuković, mag. oec.

SAŽETAK: Političke stranke, kao neprofitne organizacije, podliježu propisima o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, ali i pravnom okviru koji uređuje financiranje političkih stranaka i financiranja izbornih promidžbi. Ovaj rad daje pregled specifičnosti financiranja izbornih promidžbi u Republici Hrvatskoj, uključujući otvaranje posebnog računa za financiranje izborne promidžbe, ključne obveze i ograničenja u pogledu sredstava i troškova izborne promidžbe, pravo na naknadu troškova izborne promidžbe, kao i obvezu izvješćivanja o financiranju izborne promidžbe za izbore na kojima političke stranke sudjeluju.

Ključne riječi: *političke stranke, izborna promidžba, financiranje političkih stranaka*

JEL: G30, G38, G39

1. UVOD

Političke stranke predstavljaju „pravne osobe koje politički djeluju u skladu s ciljevima utvrđenim programom i statutom“.¹ S obzirom na to da nisu osnovane s ciljem stjecanja dobiti, političke stranke su neprofitne organizacije i kao takve se tretiraju od donošenja osnovnog Zakona o političkim strankama iz 1993. godine, pa sve do danas važećih zakonskih propisa (NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06). U skladu s tim, političke stranke podliježu propisima o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija.² Dodatno, s obzirom na svoje specifičnosti, financiranje političkih stranaka, uključujući financiranje izbornih promidžbi, uređeno je i posebnim zakonom i podzakonskim propisima. Spomenutim Zakonom o političkim strankama uređen je pravni položaj političkih stranaka. Financiranje političkih stranaka nije uređeno navedenim zakonom

¹ Zakon o političkim strankama (NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06)

² Predmetni pravni okvir uključuje Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 121/14) i Uredbu o računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 10/08, 7/09, 158/13, 1/14, 44/14)

već odvojenim aktom, odnosno Zakonom o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu (u daljnjem tekstu: Zakon).³

Zakonsko uređenje financiranja političkih stranaka razvijalo se i unaprjeđivalo od donošenja osnovnog Zakona o financiranju političkih stranaka pa sve do danas. Predmetni zakon iz 1993. doživio je četiri novele, da bi 2007. godine bio donesen Zakon o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata⁴. Međutim, tek 2011. godine se pristupilo cjelovitom i jedinstvenom zakonskom uređivanju financiranja političkih stranaka i izbornih promidžbi⁵ s obzirom da je do tada pitanje financiranja i troškova izbornih promidžbi bilo nepotpuno i na različite načine uređeno različitim izbornim zakonima: Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, Zakonom o izboru predsjednika Republike Hrvatske, Zakonom o izborima općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika grada Zagreba i Zakonom o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Trenutno važeći Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu donesen je 2019. godine te donosi niz poboljšanja u cilju cjelovitog i sustavnijeg uređenja financiranja političkih stranaka i izbornih promidžbi. Na temelju predmetnog Zakona, donesen je i Pravilnik o načinu vođenja evidencija, izdavanja potvrda te unosa izvješća o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu u informacijski sustav za nadzor financiranja⁶ (u daljnjem tekstu: Pravilnik), kojim su propisani način vođenja evidencija, izdavanja potvrda, sadržaj obveznih izvješća, a koja se odnose na financiranje političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu.

Financiranje političke aktivnosti političkih stranaka podijeljene su na dvije temeljne namjene: *redovito poslovanje* (redovite političke aktivnosti) i financiranje *izborne promidžbe*, pri čemu je financiranje izborne promidžbe dio financiranja aktivnosti stranke pri kojem se izdvojeno prati financiranje izborne promidžbe iz primljenih darova (donacija) i u obliku jedinstvenog izvora vlastito financiranje.⁷ U nastavku se potanko objašnjava financiranje izborne promidžbe političkih stranaka.

³ Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu (NN 29/19, 98/19)

⁴ Zakon o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata (NN 1/07)

⁵ Zakon o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe (NN 24/11, 61/11, 27/13, 48/13 – pročišćeni tekst, 2/14 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 96/16, 70/17)

⁶ Pravilnik o načinu vođenja evidencija, izdavanja potvrda te unosa izvješća o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu u informacijski sustav za nadzor financiranja (NN 71/19)

⁷ Dremel, N., *Financiranje političkih stranaka*, RRIF, svibanj 2017.

2. POSEBAN RAČUN ZA FINANCIRANJE IZBORNE PROMIDŽBE

Financiranje izborne promidžbe ne smije se vršiti preko središnjeg računa političke stranke, već političke stranke otvaraju poseban račun preko kojeg se vrše sve uplate i isplate povezane s izbornom promidžbom.

Političke stranke otvaraju poseban račun za financiranje izborne promidžbe za izbore za zastupnike u Hrvatski parlament, izbore za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske i izbore za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: jedinica samouprave), ako na njima sudjeluju⁸. Za izbore za zastupnike u Hrvatski sabor i za članove u Europski parlament političke stranke otvaraju po jedan poseban račun za svaki od spomenutih izbora. Međutim, na izborima za članove predstavničkih tijela jedinica samouprave, političke stranke dužne su otvoriti po jedan poseban račun za svake pojedine izbore u svakoj jedinici samouprave na kojima sudjeluju (članak 30. Zakona).

Tablica 1. daje sažeti pregled rokova i obveza političkih stranaka vezanih uz poseban račun za financiranje izborne promidžbe.

Tablica 1. Rokovi i obveze političkih stranaka vezanih uz poseban račun za financiranje izborne promidžbe

ROK	OBVEZA POLITIČKE STRANKE
Najranije 6 mjeseci prije roka predviđenog za održavanje izbora	Otvoriti poseban račun za financiranje izborne promidžbe
Najkasnije na dan podnošenja kandidature	
3 dana nakon otvaranja posebnog računa	Obavijestiti Državno izborno povjerenstvo o: - podacima posebnog računa, - adresi elektroničke pošte za zaprimanje pismena, nakon čega Državno izborno povjerenstvo izdaje političkoj stranci lozinku za ulaz u informacijski sustav za nadzor financiranja
Najranije po završetku svih transakcija povezanih s izbornom promidžbom	Prebaciti neutrošena sredstva s posebnog računa na središnji račun
Najkasnije na dan zatvaranja posebnog računa	

⁸ Ako više političkih stranaka izlazi zajedno na izbore s jednom kandidacijskom listu, samo jedna politička stranka otvara poseban račun za financiranje izborne promidžbe. To se uređuje međusobnim sporazumom koji se dostavlja Državnom izbornom povjerenstvu.

75 dana od objave Izvješća Državnog izbornog povjerenstva o provedenom nadzoru financiranja izborne promidžbe	Zatvoriti poseban račun za financiranje izborne promidžbe
8 dana od dana zatvaranja posebnog računa	Dostaviti potvrdu banke o zatvaranju posebnog računa Državnom izbornom povjerenstvu
	Unijeti podatke o zatvaranju posebnog računa u informacijski sustav za nadzor financiranja

Izvor: Izrada autora prema odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma

Političke stranke ne otvaraju posebne račune za financiranje izborne promidžbe za izbore za predsjednika Republike Hrvatske i za izbore za općinske načelnike, gradonačelnike, župane i njihove zamjenike, unatoč činjenici da su predložile kandidate na tim izborima. Na tim izborima, sami kandidati otvaraju poseban račun za financiranje izborne promidžbe, odnosno račun građana za posebne namjene, za izbore na kojima sudjeluju.

3. SREDSTVA ZA FINANCIRANJE IZBORNE PROMIDŽBE

Političke stranke mogu financirati izbornu promidžbu na izborima na kojima sudjeluju iz dva izvora: vlastitim sredstvima i donacijama za financiranje izborne promidžbe (članak 23. Zakona). Prema istom članku, političke stranke, kandidati i neovisne liste, odnosno grupe birača imaju pravo na naknadu troškova izborne promidžbe iz državnog proračuna, odnosno proračuna jedinice samouprave na način i uvjetima utvrđenim Zakonom.

Stoga se mogu izdvojiti izvori financiranja izborne promidžbe kako sljedeći⁹:

1. Vlastita sredstva,
2. Dobrovoljni prilozima (donacije),
3. Sredstva iz državnog odnosno lokalnog i područnog / regionalnog proračuna, ovisno o tome za koja se tijela provode izbori.

Vlastita sredstva nisu uvijek izravno povezana s prihodima odnosno izvorima financiranja redovite političke aktivnosti, jer se iz Zakona o financiranju ne može se uočiti zapreka da to mogu biti i sredstva koja su pribavljena i zaduživanjem, kao višak prihoda donesen iz neke od prethodnih godina.¹⁰

Vlastita sredstva čine ona sredstva koja politička stranka prebaci sa svojeg središnjeg računa na otvoreni poseban račun za financiranje izborne promidžbe sve do dana zatvaranja posebnog računa. Prema odredbama Zakona, u vlastita sredstva ubrajaju se i prihodi od kamata na oročena sredstva i depozite po viđenju na posebnom računu za financiranje

⁹ Dremel, N., *Financiranje političkih stranaka*, RRIF, svibanj 2017.

¹⁰ Dremel, N., *Financiranje političkih stranaka*, RRIF, svibanj 2017.

troškova izborne promidžbe. Ne postoji ograničenje koliko vlastitih sredstava politička stranka može prebaciti na poseban račun, osim ograničenja koje je postavljeno za troškove izborne promidžbe prema vrsti izbora.

Osim vlastitim sredstvima, političke stranke financiraju izborne promidžbe i donacijama za financiranje izborne promidžbe, koje mogu primati od fizičkih i pravnih osoba u novcu i u obliku proizvoda i usluga, i to najkasnije do završetka izborne promidžbe.

Zakonom je propisan maksimalno dopušteni iznos donacija za financiranje izborne promidžbe, a koji za donacije od fizičke osobe iznosi 30 tisuća kuna, a za donacije od pravne osobe 200 tisuća kuna (članak 29. Zakona). Za svaku primljenu dopuštenu donaciju politička stranka donatoru izdaje potvrdu o primitku donacije¹¹.

Člankom 25. Zakona propisane su obveze kojih se političke stranke i donatori moraju pridržavati. Tako, za razliku od donacija za redovito godišnje financiranje političkih stranaka, koje se uplaćuju na središnji račun političke stranke, tijekom izborne promidžbe donacije se uplaćuju na otvoreni poseban račun za financiranje izborne promidžbe. Za donacije u obliku proizvoda ili usluga, davatelj donacije dužan je izdati potvrdu koja glasi na političku stranku i u kojoj je istaknuta tržišna vrijednost doniranog proizvoda ili usluge. Za donacije veće od 5 tisuća kuna politička stranka i davatelj donacije dužni su sklopiti ugovor o donaciji. Prilikom doniranja političkoj stranci, fizičke i pravne osobe moraju političkoj stranci dostaviti izjavu da se protiv njih ne vodi postupak naplate dospjelih nepodmirenih obveza prema državnom proračunu, proračunu jedinice samouprave ili zaposlenicima. U slučaju da politička stranka ne želi primiti određenu donaciju, a koja je već uplaćena na račun te za istu nije sklopljen ugovor, politička stranka iznos donacije mora uplatiti u državni proračun najkasnije u roku od osam dana od dana primljene uplate.

Politička stranka mora voditi računa i provjeravati dopuštenost svake primljene donacije, uzimajući u obzir zakonom propisane vrste nedopuštenih donacija koje, sukladno članku 46. Zakona, čine one donacije dobivene od:

- stranih država, stranih političkih stranaka, stranih pravnih osoba (izuzev financiranja programa namijenjenih za edukaciju),
- stranih fizičkih osoba, osim državljana drugih država članica Europske unije koji imaju prebivalište ili privremeni boravak u Republici Hrvatskoj,
- državnih tijela, javnih poduzeća, pravnih osoba s javnim ovlastima, trgovačkih društava i drugih pravnih osoba u kojima Republika Hrvatska, prema Registru državne imovine, ima više od 5 % udjela ili dionica te javnih poduzeća, pravnih osoba s javnim ovlastima, trgovačkih društava i drugih pravnih osoba u kojima jedinica samouprave ima više od 5 % udjela ili dionica te javnih i drugih ustanova čiji je osnivač Republika Hrvatska ili jedinica samouprave ili su u vlasništvu Republike Hrvatske odnosno jedinice samouprave,

¹¹ Potvrda se izdaje na Obrascu POT-D-IP propisanom Pravilnikom.

- udruga radnika i poslodavaca,
- udruga, zaklada i fundacija koje zastupaju ili predstavljaju državni dužnosnici ili izabrani dužnosnici jedinica samouprave,
- vjerskih zajednica, humanitarnih te drugih neprofitnih udruga i organizacija,
- fizičkih i pravnih osoba protiv kojih se vodi postupak naplate dospjelih nepodmirenih obveza prema državnom proračunu, proračunu jedinice samouprave ili zaposlenicima,
- jedinica samouprave,
- anonimnih osoba,
- posredno preko trećih osoba (za donacije u novcu i obliku proizvoda),
- fizičke osobe u iznosu većem od 30 tisuća kuna (članak 29. Zakona),
- pravne osobe u iznosu većem od 200 tisuća kuna (članak 29. Zakona),
- fizičke i pravne osobe u iznosu većem od 5 tisuća kuna, a za koje nije sklopljen ugovor (članak 25. Zakona).

Iznose spomenutih nedopuštenih donacija politička stranka mora odmah prijaviti Državnom izbornom povjerenstvu te ih uplatiti u državni proračun najkasnije 15 dana od dana primljene donacije.

Također, dodatna zakonska obveza propisana je za donacije koje su uplaćene nakon završetka izborne promidžbe, obvezujući političke stranke da takve donacije odmah prijave Državnom izbornom povjerenstvu i vrate ih donatoru najkasnije u roku od 15 dana od dana uplate, odnosno uplate ih u državni proračun ako povrat donatoru nije moguć ili ako je donacija zakonski nedopuštena (članak 26. Zakona).

Nadalje, političke stranke dužne su voditi evidencije koje se odnose na donacije za financiranje izborne promidžbe, i to Evidenciju o primitku donacija za financiranje izborne promidžbe¹², Evidenciju o donacijama za financiranje izborne promidžbe koje su uplaćene u državni proračun¹³ i Evidenciju o donacijama za financiranje izborne promidžbe koje su vraćene donatoru¹⁴.

4. TROŠKOVI IZBORNE PROMIDŽBE

Zakon u članku 36. definira troškove izborne promidžbe kao one „koji su nastali u svrhu javnog predstavljanja izbornih sudionika i njihovih izbornih programa te pozivanja birača da za njih glasuju na određenim izborima, kao i ostali troškovi koji su izravno po-

---

¹² Evidencija se vodi na Obrascu EV-D-IP propisanom Pravilnikom.

¹³ Evidencija se vodi na Obrascu EV-D-IP - pov DP propisanom Pravilnikom.

¹⁴ Evidencija se vodi na Obrascu EV-D-IP - pov don propisanom Pravilnikom.

vezani s izbornom promidžbom, i to od dana otvaranja posebnog računa za financiranje izborne promidžbe do dana zatvaranja navedenog posebnog računa“.

Pritom je Zakon propisao maksimalne iznose koje političke stranke mogu utrošiti na financiranje izborne promidžbe za pojedinu vrstu izbora kako je prikazano u Tablici 2.

Tablica 2. Maksimalni propisani iznos troškova izborne promidžbe po kandidatu / kandidacijskoj listi

IZBORI	MAKSIMALNI IZNOS TROŠKOVA
za predsjednika RH	8.000.000 kuna
za zastupnike u Hrvatski Sabor, po izornoj jedinici	1.500.000 kuna
za članove za Europski parlament	4.000.000 kuna
za gradonačelnika Grada Zagreba	800.000 kuna
za župana i gradonačelnika velikog grada	480.000 kuna
za gradonačelnika i općinskog načelnika u jedinicama lokalne samouprave s više od 10.000 stanovnika	200.000 kuna
za gradonačelnika i općinskog načelnika u jedinicama lokalne samouprave koje imaju od 3.001 do 10.000 stanovnika	80.000 kuna
za gradonačelnika i općinskog načelnika u jedinicama lokalne samouprave koje do 3.000 stanovnika	40.000 kuna

Izvor: Izrada autora prema odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumima

5. NAKNADA TROŠKOVA IZBORNE PROMIDŽBE IZ PRORAČUNA

Prema članku 42. Zakona, naknadu troškova iz državnog proračuna, odnosno proračuna jedinice samouprave dobivaju političke stranke koje su:

- dobile najmanje 5% važećih glasova birača na izborima za članove za Europski parlament,
- dobile više od 5% važećih glasova birača izborne jedinice na izborima za zastupnike u Hrvatski sabor,
- predložile kandidate za zastupnike pripadnika nacionalnih manjina koji su postali zastupnici u Hrvatskom saboru,
- dobile najmanje jednog člana predstavničkog tijela na izborima za članove predstavničkih tijela jedinica samouprave.

Naknada troškova izborne promidžbe isplaćuje se na otvoren poseban račun političke stranke za financiranje izborne promidžbe najkasnije 75 dana od dana objave konačnih

rezultata izbora. Pritom se na ime naknade troškova ne može isplatiti iznos veći od ostvarenih ukupnih troškova za financiranje izborne promidžbe.

Vlada Republike Hrvatske odlukom utvrđuje visinu naknade troškova izborne promidžbe, i to u roku od 7 dana od dana objave odluke raspisivanju izbora. Tako je za posljednje parlamentarne izbore 2016. godine propisala visinu naknade troškova izborne promidžbe političkim strankama iz državnog proračuna od:¹⁵

- 135 tisuća kuna po osvojenom zastupničkom mjestu,
- 22,5 tisuća kuna strankama koje nisu osvojile zastupničko mjesto, ali su dobile više od 5% važećih glasova birača izborne jedinice.

Vlada Republike Hrvatske 2017. godine utvrdila je visinu naknade troškova izborne promidžbe za izbor članova predstavničkih tijela jedinica samouprave,¹⁶ koja se isplaćuje iz proračuna jedinice samouprave, i to po članu predstavničkog tijela, a ovisno o veličini jedinice samouprave, kako je prikazano u Tablici 3.

Tablica 3. Utvrđene visine naknade troškova izborne promidžbe za izbor članova predstavničkih tijela jedinica samouprave

IZBORI	IZNOS NAKNADE PO ČLANU
Za članove Gradske skupštine Grada Zagreba	10.000 kuna
Za članove županijske skupštine u jedinicama samouprave koje imaju od 200.001 do 500.000 stanovnika	7.000 kuna
Za članove gradskog vijeća i županijske skupštine u jedinicama samouprave koje imaju od 100.001 do 200.000 stanovnika	5.000 kuna
Za članove gradskog vijeća i županijske skupštine u jedinicama samouprave koje imaju od 35.001 do 100.000 stanovnika	4.000 kuna
Za članove gradskog vijeća u jedinicama samouprave koje imaju od 20.001 do 35.000 stanovnika	3.000 kuna
Za članove općinskog i gradskog vijeća u jedinicama samouprave koje imaju od 10.001 do 20.000 stanovnika	2.500 kuna
Za članove općinskog i gradskog vijeća u jedinicama samouprave koje imaju od 5.001 do 10.000 stanovnika	2.000 kuna
Za članove općinskog i gradskog vijeća u jedinicama samouprave koje imaju od 1.001 do 5.000 stanovnika	1.500 kuna
Za članove općinskog vijeća u jedinicama samouprave koje imaju do 1.000 stanovnika	1.000 kuna

Izvor: Izrada autora prema odredbama Odluke o visini naknade troškova izborne promidžbe za izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave iz 2017.

¹⁵ Odluka o visini naknade troškova izborne promidžbe za izbor zastupnika u Hrvatski sabor (NN 72/16)

¹⁶ Odluka o visini naknade troškova izborne promidžbe za izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 42/17)

Za posljednje održane izbore za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske 2019. godine, Vlada Republike Hrvatske utvrdila je naknadu troškova izborne promidžbe političkim strankama iz državnog proračuna u iznosu od:¹⁷

- 86 tisuća kuna po osvojenom mjestu u Europskom parlamentu,
- 50 tisuća kuna političkim strankama koje nisu osvojile mjesto u Europskom parlamentu, ali su dobile najmanje 5% važećih glasova birača.

U nastavku se obrazlaže postupak izvješćivanja i financiranju izborne promidžbe.

6. IZVJEŠĆIVANJE O FINANCIRANJU IZBORNE PROMIDŽBE

Političke stranke dužne su sastaviti Financijski izvještaj o financiranju izborne promidžbe za svake izbore na kojima sudjeluju, a čije su sastavnice, sadržaj i struktura propisani Zakonom i Pravilnikom, te iste dostaviti Državnom izbornom povjerenstvu unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja.

Sastavne dijelove Financijskog izvještaja o financiranju izborne promidžbe čine:

- Financijski izvještaj,
- Izvješće o primljenim donacijama,
- Izvješće o troškovima (rashodima) izborne promidžbe,
- Izvješće o iznosu cijene i iznosu ostvarenog popusta u cijeni za medijsko oglašavanje izborne promidžbe.

Financijski izvještaj o financiranju izborne promidžbe¹⁸ sadrži podatke o primicima ostvarenim tijekom izvještajnog razdoblja i troškovima nastalim u izvještajnom razdoblju kao i višku, odnosno manjku primitaka u odnosu na troškove. Generira se automatski iz podataka o vlastitim sredstvima, donacijama i troškovima (rashodima) izborne promidžbe unesenim u informacijski sustav za nadzor financiranja.

Primici se dijele na vlastita sredstva i primitke od donacija (rašćlanjene na donacije od pravnih osoba u novcu, od pravnih osoba u obliku proizvoda ili usluga, od fizičkih osoba u novcu i od fizičkih osoba u obliku proizvoda i usluga).

Troškovi se dijele na materijalne troškove (rašćlanjene na službena putovanja, naknade troškova volonterima, troškove za usluge telefona, pošte i prijevoza, za usluge promidžbe i informiranja (na televiziji, radiju, u tiskanim novinama, na elektroničkim portalima, na društvenim mrežama te *billboardima*, *beck lightu*, *bigboardu*, *city lightu*, *španmasteru*,

¹⁷ Odluka o visini naknade troškova izborne promidžbe za izbor članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske (NN 32/19)

¹⁸ Sastavlja se na Obrascu FIN-IZVJ-IP propisanom Pravilnikom.

street lightu i dr.), intelektualne i osobne usluge (autorske honorare, ugovore o djelu, usluge agencija i usluge studentskog servisa), najamnine i zakupnine (prostora, tehničke opreme i druge) i ostale usluge, uključujući računalne usluge, grafičke i tiskarske usluge, film i izradu fotografija, uređenje prostora, usluge čuvanja imovine i osoba i druge usluge te na ostale materijalne troškove koji uključuju uredski materijal, namirnice, motorni benzin i dizelsko gorivo, sitan inventar i reprezentaciju), financijske troškove (bankarske usluge i usluge platnog prometa) i ostale troškove.

Uz Financijski izvještaj, političke stranke dostavljaju Izvješće o primljenim donacijama za financiranje izborne promidžbe¹⁹, koje sadrži podatke o svakoj donaciji primljenoj u razdoblju izborne promidžbe, poredane kronološkim redom po datumu uplate, Izvješće o troškovima (rashodima) izborne promidžbe²⁰, koje sadrži svrhu troška, podatke o dobavljaču i vrijednosti, te Izvješće o iznosu cijene i iznosu ostvarenog popusta u cijeni za medijsko oglašavanje izborne promidžbe²¹, koje uključuje podatke o medijskom pružatelju, broju i vrijednosti medijskih usluga, kao i ostvarenom popustu.

Rok za dostavu Financijskog izvještaja o financiranju izborne promidžbe, sa svim sastavnim dijelovima Državnom izbornom povjerenstvu unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja je 30 dana od dana održavanja izbora (članak 58. Zakona). Državno izorno povjerenstvo predmetne izvještaje, izuzev adresa fizičkih osoba donatora i adresa fizičkih osoba primatelja, objavljuje na svojim mrežnim stranicama prvi radni dan od dana njihove dostave²².

Također, člancima 39. i 40. Zakona pripisano je kako su tijekom trajanja izborne promidžbe, točnije u roku od sedam dana prije održavanja izbora, političke stranke dužne, unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja, Državnom izbornom povjerenstvu dostaviti Izvješće o iznosu cijene i iznosu ostvarenog popusta u cijeni za medijsko oglašavanje izborne promidžbe, Izvješće o primljenim donacijama za financiranje izborne promidžbe i Izvješće o troškovima (rashodima) izborne promidžbe. Državno izorno povjerenstvo također objavljuje predmetna izvješća, izuzev adresa fizičkih osoba donatora i adresa fizičkih osoba primatelja, prvi radni dan od dana njihove dostave.

¹⁹ Sastavlja se na Obrascu IZ-D-IP propisanom Pravilnikom.

²⁰ Sastavlja se na Obrascu IZ-T-IP propisanom Pravilnikom.

²¹ Sastavlja se na Obrascu IZ-MO-IP propisanom Pravilnikom.

²² Ovakav način dostave i objave financijskih izvještaja propisan novim Zakonom iz 2019. godine, prvi se put primjenjivao na financijske izvještaje o financiranju izborne promidžbe za izbore članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske. Prije toga, političke stranke bile su dužne objaviti financijske izvještaje o financiranju izborne promidžbe na svojim internetskim stranicama te dostaviti podatke o adresi internetske stranice na kojima su objavljeni elektroničkom poštom Državnom izbornom povjerenstvu.

7. ZAKLJUČAK

Političke stranke su neprofitne organizacije i kao takve podliježu propisima financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija. Međutim, u cilju transparentnosti, a s obzirom na specifičnosti političkih stranaka i njihovog sudjelovanja u izbornom procesu, financiranje izbornih promidžbi političkih stranaka dodatno je zakonski uređeno.

Zakonom o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu i Pravilnikom o načinu vođenja evidencija, izdavanja potvrda te unosa izvješća o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu u informacijski sustav za nadzor financiranja pred političke stranke stavljena su ograničenja u pogledu financiranja i trošenja sredstava tijekom izborne promidžbe, definirane su im obveze u obliku izvještavanja, vođenja evidencija, izdavanja potvrda, ali su im i dana prava koja se očituju u pravu na naknadu troškova izborne promidžbe iz proračuna.

Tako se financiranje izbornih promidžbi ne smije vršiti preko središnjeg računa, već je nužno otvoriti poseban račun preko kojeg se vrše sve uplate i isplate povezane s izbornom promidžbom za svake pojedine izbore na kojima politička stranka sudjeluje, a što uključuje izbore za zastupnike u Hrvatski sabor, za članove u Europski parlament i za članove predstavničkih tijela jedinica samouprave. Propisan je maksimalni iznos koji političke stranke mogu potrošiti tijekom izborne promidžbe za pojedinu vrstu izbora, a koje mogu financirati isključivo vlastitim sredstvima i donacijama. Pritom su dužne voditi evidencije, izdavati potvrde i sastavljati izvještaje o financiranju izborne promidžbe, uključujući financijski izvještaj o financiranju izborne promidžbe, izvješće o primljenim donacijama, izvješće o troškovima i izvješće o iznosu cijene i iznosu ostvarenog popusta u cijeni za medijsko oglašavanje izborne promidžbe. Svime time osigurava se dodatna transparentnost i jači nadzor nad financiranjem izbornih promidžbi. Zbog sudjelovanja u izbornom procesu, a pod zakonom definiranim uvjetima, političke stranke imaju pravo i na naknadu troškova izborne promidžbe iz državnog proračuna i proračuna jedinice samouprave.

LITERATURA

1. Dremel, N., *Financiranje političkih stranaka*, RRIF, svibanj 2017.
2. Odluka o visini naknade troškova izborne promidžbe za izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 42/17)
3. Odluka o visini naknade troškova izborne promidžbe za izbor članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske (NN 32/19)
4. Odluka o visini naknade troškova izborne promidžbe za izbor zastupnika u Hrvatski sabor (NN 72/16)
5. Pravilnik o načinu vođenja evidencija, izdavanja potvrda te unosa izvješća o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu u informacijski sustav za nadzor financiranja (NN 71/19)
6. Zakon o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe (NN 24/11, 61/11, 27/13, 48/13 – pročišćeni tekst, 2/14 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 96/16, 70/17)
7. Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu (NN 29/19, 98/19)
8. Zakon o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata (NN 1/07)
9. Zakon o političkim strankama (NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06)